ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

της 4ης Ιουνίου 2002 *

Στην υπόθεση C-367/98,

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη αρχικώς από τον A. Caeiro, ακολούθως από τους F. Benyon και F. de Sousa Fialho, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

προσφεύγουσα,

κατά

Πορτογαλικής Δημοκρατίας, εκπροσωπούμενης αρχικώς από τους L. Fernandes και L. Bigotte Chorão, ακολούθως από τους L. Fernandes και J. Vasconcelos, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

καθής,

που έχει ως αντικείμενο να αναγνωριστεί ότι η Πορτογαλική Δημοκρατία, θεσπίζοντας και διατηρώντας σε ισχύ τον νόμο 11/90, της 5ης Απριλίου 1990, νόμο-πλαίσιο περί των ιδιωτικοποιήσεων (*Diário da República* I, σειρά Α, αριθ. 80, της 5ης

* Γλώσσα διαδικασίας: η πορτογαλική.

Απριλίου 1990, σ. 1664), και ειδικότερα το άρθρο 13, παράγραφος 3, αυτού, τα εκδοθέντα μεταγενέστερα σε εκτέλεση του ως άνω νόμου νομοθετικά διατάγματα περί ιδιωτικοποιήσεως των επιχειρήσεων, καθώς και τα νομοθετικά διατάγματα 380/93, της 15ης Νοεμβρίου 1993 (*Diário da República* I, σειρά Α, αριθ. 267, της 15ης Νοεμβρίου 1993, σ. 6362), και 65/94, της 28ης Φεβρουαρίου 1994 (*Diário da República* I, σειρά Α, αριθ. 49, της 28ης Φεβρουαρίου 1994, σ. 933), παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τη Συνθήκη ΕΚ, και ειδικότερα από τα άρθρα 52 (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρο 43 ΕΚ), 56 (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρο 46 ΕΚ), 58 (νυν άρθρο 48 ΕΚ), 73 Β (νυν άρθρο 56 ΕΚ) και επόμενα, καθώς και από το άρθρο 221 (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρο 294 ΕΚ), και από τα άρθρα 221 έως 231 της Πράξεως περί των όρων προσχωρήσεως του Βασιλείου της Ισπανίας και της Πορτογαλικής Δημοκρατίας και περί των προσαρμογών των Συνθηκών (ΕΕ 1985, L 302, σ. 23),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

συγκείμενο από τους G. C. Rodríguez Iglesias, Πρόεδρο, P. Jann (εισηγητή), N. Colneric και S. von Bahr, προέδρους τμήματος, C. Gulmann, D. A. O. Edward, A. La Pergola, J.-P. Puissochet, R. Schintgen, B. Σκουρή και J. N. Cunha Rodrigues, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: D. Ruíz-Jarabo Colomer
γραμματέας: H. A. Rühl, κύριος υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις αγορεύσεις των διαδίκων κατά τη συνεδρίαση της 2ας Μαΐου 2001, κατά τη διάρκεια της οποίας η Επιτροπή εκπροσωπήθηκε από την F. de Sousa Fialho

και τη Μ. Πατακιά, και η Πορτογαλική Δημοκρατία από τους L. Fernandes και C. Botelho Moniz,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 3ης Ιουλίου 2001,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 14 Οκτωβρίου 1998, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων άσκησε, δυνάμει του άρθρου 169 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 226 ΕΚ), προσφυγή με αντικείμενο να αναγνωριστεί ότι η Πορτογαλική Δημοκρατία θεσπίζοντας και διατηρώντας σε ισχύ τον νόμο 11/90, της 5ης Απριλίου 1990, νόμο-πλαίσιο περί των ιδιωτικοποιήσεων (*Diário da República* I, σειρά Α, αριθ. 80, της 5ης Απριλίου 1990, σ. 1664, στο εξής: νόμος 11/90), και ειδικότερα το άρθρο 13, παράγραφος 3, αυτού, τα εκδοθέντα μεταγενέστερα σε εκτέλεση του ως άνω νόμου νομοθετικά διατάγματα περί ιδιωτικοποιήσεως των επιχειρήσεων, καθώς και τα νομοθετικά διατάγματα 380/93, της 15ης Νοεμβρίου 1993 (*Diário da República* I, σειρά Α, αριθ. 267, της 15ης Νοεμβρίου 1993, σ. 6362, στο εξής: νομοθετικό διάταγμα 380/93), και 65/94, της 28ης Φεβρουαρίου 1994 (*Diário da República* I, σειρά Α, αριθ. 49, της 28ης Φεβρουαρίου 1994, σ. 933, στο εξής: νομοθετικό διάταγμα 65/94), παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τη Συνθήκη ΕΚ, και ειδικότερα από τα άρθρα 52 (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρο 43 ΕΚ), 56 (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρο 46 ΕΚ), 58 (νυν άρθρο 48 ΕΚ), 73 Β (νυν άρθρο 56 ΕΚ) και επόμενα, καθώς και από το άρθρο 221 (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρο 294 ΕΚ), και από τα άρθρα 221 έως 231 της Πράξεως περί των όρων προσχωρήσεως του Βασιλείου της Ισπανίας και της Πορτογαλικής Δημοκρατίας και περί των προσαρμογών των Συνθηκών (ΕΕ 1985, L 302, σ. 23, στο εξής: Πράξη Προσχωρήσεως).

Νομικό πλαίσιο

Κοινοτικό δίκαιο

2 Το άρθρο 73 Β, παράγραφος 1, της Συνθήκης ορίζει:

«Στα πλαίσια των διατάξεων του παρόντος κεφαλαίου, απαγορεύεται οποιοσδήποτε περιορισμός των κινήσεων κεφαλαίων μεταξύ κρατών μελών και μεταξύ κρατών μελών και τρίτων χωρών.»

3 Δυνάμει του άρθρου 73 Δ, παράγραφος 1, στοιχείο β', της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 58, παράγραφος 1, στοιχείο β', ΕΚ):

«Οι διατάξεις του άρθρου 73 Β δεν θίγουν το δικαίωμα των κρατών μελών:

[...]

β) να λαμβάνουν όλα τα απαραίτητα μέτρα για την αποφυγή παραβάσεων των εθνικών νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων, ιδίως στον τομέα της φορολογίας ή της προληπτικής εποπτείας των πιστωτικών ιδρυμάτων, ή να προβλέπουν διαδικασίες δηλώσεως των κινήσεων κεφαλαίων για λόγους διοικητικής ή στατιστικής ενημερώσεως, ή να λαμβάνουν μέτρα υπαγορευμένα από λόγους δημόσιας τάξεως ή δημόσιας ασφαλείας.»

4 Το παράρτημα Ι της οδηγίας 88/361/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 24ης Ιουνίου 1988, για τη θέση σε εφαρμογή του άρθρου 67 της Συνθήκης (ΕΕ L 178, σ. 5), περιλαμβάνει ονοματολογία των κατά το άρθρο 1 της ως άνω οδηγίας κινήσεων κεφαλαίων. Απαριθμούνται ειδικότερα οι ακόλουθες κινήσεις:

«Ι. Άμεσες επενδύσεις [...]

1) Δημιουργία και επέκταση υποκαταστημάτων ή νέων επιχειρήσεων που ανήκουν αποκλειστικά στον παρακοινωνό και πλήρης απόκτηση υφισταμένων επιχειρήσεων

2) Συμμετοχή σε νέες ή υφιστάμενες επιχειρήσεις με σκοπό τη δημιουργία ή τη διατήρηση σταθερών οικονομικών δεσμών

[...]».

5 Δυνάμει των επεξηγηματικών σημειώσεων που παρατίθενται στο τέλος του παραρτήματος Ι της οδηγίας 88/361, νοούνται ως «άμεσες επενδύσεις»:

«Οι πάσης φύσεως επενδύσεις στις οποίες προβαίνουν τα φυσικά πρόσωπα, οι εμπορικές, βιομηχανικές ή χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις και οι οποίες χρησι-

μεύουν για τη δημιουργία ή διατήρηση σταθερών και αμέσων σχέσεων μεταξύ του παρακοινωνού και του επικεφαλής της επιχειρήσεως ή της επιχειρήσεως για την οποία προορίζονται τα κεφάλαια αυτά προς άσκηση οικονομικής δραστηριότητας. Ο όρος αυτός πρέπει, συνεπώς, να εκλαμβάνεται υπό την ευρύτερη δυνατή έννοιά του.

[...]

Όσον αφορά τις εταιρίες που αναφέρονται στο σημείο I 2 της ονοματολογίας και [περιβάλλονται τον τύπο] εταιριών κατά μετοχές, υφίσταται συμμετοχή με τον χαρακτήρα αμέσων επενδύσεων οσάκις η δέσμη μετοχών που κατέχει φυσικό πρόσωπο, άλλη επιχείρηση ή οποιοσδήποτε άλλος κάτοχος δίδει στους ως άνω μετόχους, είτε δυνάμει των διατάξεων της εθνικής νομοθεσίας περί των εταιριών κατά μετοχές είτε άλλως πως, τη δυνατότητα πραγματικής συμμετοχής στη διαχείριση της εν λόγω εταιρίας ή στον έλεγχό της.

[...]»

6 Η κατά το παράρτημα I της οδηγίας 88/361 ονοματολογία αφορά και τις ακόλουθες κινήσεις:

«III. Πράξεις επί τίτλων που είναι συνήθως διαπραγματεύσιμοι στην αγορά κεφαλαίων [...]

[...]

Α. Συναλλαγές επί τίτλων στις αγορές κεφαλαίων

1) Απόκτηση από μη κατοίκους εθνικών τίτλων που αποτελούν αντικείμενο διαπραγματεύσεως στο Χρηματιστήριο [...]

[...]

3) Απόκτηση από μη κατοίκους εθνικών τίτλων που δεν είναι διαπραγματεύσιμοι στο Χρηματιστήριο [...]

[...]».

7 Το άρθρο 222 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 295 ΕΚ) ορίζει:

«Η παρούσα Συνθήκη δεν προδικάζει με κανένα τρόπο το καθεστώς της ιδιοκτησίας στα κράτη μέλη.»

8 Κατά το άρθρο 222 της Πράξεως Προσχωρήσεως:

«1. Μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1989, η Πορτογαλική Δημοκρατία μπορεί να διατηρήσει [σε ισχύ] καθεστώς προηγούμενης αδείας για τις άμεσες επενδύσεις, κατά την έννοια

της πρώτης οδηγίας του Συμβουλίου, της 11ης Μαΐου 1960, για την εφαρμογή του άρθρου 67 της Συνθήκης ΕΟΚ, όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με τη δεύτερη οδηγία 63/21/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 1962, και με την Πράξη Προσχωρήσεως του 1972, τις οποίες πραγματοποιούν στην Πορτογαλία υπήκοοι άλλων κρατών μελών και συνδέονται με την άσκηση του δικαιώματος εγκαταστάσεως και ελεύθερης παροχής υπηρεσιών και των οποίων η συνολική αξία υπερβαίνει αντίστοιχα τα ακόλουθα ποσά:

[...]

2. Η παράγραφος 1 δεν εφαρμόζεται στις άμεσες επενδύσεις που αφορούν τον τομέα των πιστωτικών ιδρυμάτων.

3. Για κάθε σχέδιο επενδύσεων που υπόκειται σε προηγούμενη άδεια δυνάμει της παραγράφου 1, οι πορτογαλικές αρχές οφείλουν να αποφασίζουν το αργότερο δύο μήνες μετά την υποβολή της αιτήσεως. Σε περίπτωση που δεν ληφθεί απόφαση εντός της προθεσμίας αυτής, η σχεδιαζόμενη επένδυση θεωρείται εγκριθείσα.

4. Δεν γίνονται διακρίσεις μεταξύ των επενδυτών που αναφέρονται στην παράγραφο 1, ούτε μπορούν οι εν λόγω επενδυτές να τύχουν λιγότερο ευνοϊκής μεταχειρίσεως από εκείνη των υπηκόων τρίτων χωρών.»

9 Το άρθρο 231 της Πράξεως Προσχωρήσεως είναι διατυπωμένο ως εξής:

«Αν οι περιστάσεις το επιτρέπουν, η Πορτογαλική Δημοκρατία θα πραγματοποιήσει την ελευθέρωση της κινήσεως κεφαλαίων και των αδήλων συναλλαγών που προβλέπονται στα άρθρα 224 έως 230 πριν από την πάροδο των προθεσμιών που προβλέπουν τα άρθρα αυτά.»

Εθνικό δίκαιο

10 Το άρθρο 3 του νόμου 11/90 ορίζει:

«Οι επανιδιωτικοποιήσεις επιδιώκουν κυρίως τους ακόλουθους στόχους:

a) τον εκσυγχρονισμό των οικονομικών παραμέτρων και την αύξηση της ανταγωνιστικότητάς τους, καθώς και τη συμβολή στις στρατηγικές της αναδιαρθρώσεως του τομέα ή της επιχειρήσεως·

b) την ενίσχυση της εθνικής επιχειρηματικής ικανότητας·

c) την προώθηση της μειώσεως της κρατικής συμμετοχής στην οικονομία·

d) τη συμβολή στην ανάπτυξη της κεφαλαιαγοράς·

e) το να καταστεί εφικτή η ευρεία συμμετοχή των Πορτογάλων πολιτών στην κατοχή του κεφαλαίου των επιχειρήσεων, μέσω της ενδεδειγμένης κατανομής του, αποδίδοντας ιδιαίτερη προσοχή στους εργαζομένους των οικείων επιχειρήσεων και στους μικρομετόχους·

f) τη διαφύλαξη των περιουσιακών συμφερόντων του Δημοσίου και την αξιοποίηση των άλλων εθνικών συμφερόντων·

g) την προώθηση της μειώσεως του δημοσίου χρέους στα πλαίσια της οικονομίας.»

11 Το άρθρο 13, παράγραφος 3, του νόμου 11/90 προβλέπει:

«Η προβλέπουσα την μετατροπή διάταξη μπορεί ενδεχομένως να περιορίζει το ύψος της αξίας των μετοχών των οποίων επιτρέπεται η αγορά ή η εγγραφή για το σύνολο των αλλοδαπών μονάδων ή το κεφάλαιο των οποίων κατέχουν κατά πλειοψηφία αλλοδαπές μονάδες. Μπορεί επίσης να ορίζει το ανώτατο όριο της αξίας της αντίστοιχης συμμετοχής τους στο εταιρικό κεφάλαιο και τον τρόπο ελέγχου της, επί ποινή αναγκαστικής πωλήσεως, υπό τις καθορισθησόμενες προϋποθέσεις, των υπερβαινουσών τα ως άνω όρια μετοχών, απωλείας του δικαιώματος ψήφου ως εκ της κατοχής των ως άνω μετοχών ή ακόμη ακυρότητας των συναφών αγορών ή εγγραφών.»

12 Η προσφερόμενη δυνάμει του άρθρου 13, παράγραφος 3, του νόμου 11/90 δυνατότητα αποτέλεσε προφανώς αντικείμενο μεγάλου αριθμού νομοθετικών διαταγμάτων που ρυθμίζουν την ιδιωτικοποίηση ορισμένων επιχειρήσεων και προσδιορίζουν ανά περίπτωση το ανώτατο επιτρεπόμενο όριο συμμετοχής αλλοδαπών. Με το δικόγραφο της προσφυγής της, η Επιτροπή κάνει λόγο για δέκα πέντε νομοθετικά διατάγματα που προβλέπουν ανώτατα όρια αλλοδαπών συμμετοχών ποικιλλουσών μεταξύ 5 % και 40 %, όσον αφορά επιχειρήσεις δρώσες στους τομείς των τραπεζών, των ασφαλειών, της ενεργείας και των μεταφορών.

13 Το μόνο άρθρο του νομοθετικού διατάγματος 65/94 ορίζει:

«Για τους σκοπούς της εφαρμογής του άρθρου 13, παράγραφος 3, του νόμου 11/90, της 5ης Απριλίου 1990, το ανώτατο όριο της συμμετοχής αλλοδαπών μονάδων στο κεφάλαιο των εταιριών των οποίων ολοκληρώνεται η διαδικασία επανιδιωτικοποιήσεως ορίζεται εφεξής το 25 %, εκτός και αν η διάταξη που προέβλεψε την επαναδιωτικοποίησή τους όρισε ήδη υψηλότερο ανώτατο όριο.»

14 Το άρθρο 1 του νομοθετικού διατάγματος 380/93 προβλέπει:

«1. Η μεταξύ ζώντων εκ χαριστικής ή επαχθούς αιτίας κτήση από ένα και μόνο φυσικό ή νομικό πρόσωπο μετοχών αντιπροσωπευουσών πέραν του 10 % του κεφαλαίου με δικαίωμα ψήφου, καθώς και η κτήση μετοχών οι οποίες, προστιθέμενες στις ήδη κατεχόμενες, υπερβαίνουν το ως άνω όριο, σε εταιρίες που θα μπορούσαν να αποτελέσουν αντικείμενο επανιδιωτικοποιήσεως, εξαρτώνται από την προηγούμενη έγκριση του Υπουργού Οικονομικών.

2. Υπό την επιφύλαξη των διατάξεων που ενδέχεται να ληφθούν σχετικά με κάθε πράξη ιδιωτικοποιήσεως, οι διατάξεις της παραγράφου 1 τυγχάνουν εφαρμογής αποκλειστικά επί των μεταγενεστέρων των πράξεων ιδιωτικοποιήσεως πράξεων αγοράς.»

Η προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία

15 Ύστερα από άκαρπες επαφές κατά τα έτη 1992, 1993 και 1994, η Επιτροπή απηύθυνε προς την Πορτογαλική Κυβέρνηση, στις 4 Ιουλίου 1994, έγγραφο οχλήσεως, με το οποίο ισχυριζόταν ότι ο νόμος 11/90 καθώς και τα νομοθετικά διατάγματα 380/93 και 65/94 παραβίαζαν τα άρθρα 52, 56, 58, 73 Β και επόμενα, καθώς και το άρθρο 221 της Συνθήκης και τα άρθρα 221 έως 231 της Πράξεως Προσχωρήσεως.

16 Η Πορτογαλική Κυβέρνηση απάντησε στο ως άνω έγγραφο οχλήσεως με έγγραφο της 28ης Σεπτεμβρίου 1994, με το οποίο υποστήριξε ότι η ιδιάζουσα κατάσταση της Πορτογαλίας μετά το 1975 δικαιολογούσε τους επίμαχους περιορισμούς. Ταυτόχρονα, η Πορτογαλική Κυβέρνηση δεσμευόταν, για τις μελλοντικές ιδιωτικοποιήσεις, να μην επιβάλλει πλέον περιορισμούς στην κτήση μετοχών με βάση την ιθαγένεια των επενδυτών.

17 Δεδομένου ότι τα επιχειρήματα της Πορτογαλικής Κυβερνήσεως δεν έπεισαν την Επιτροπή, η τελευταία απηύθυνε στις 29 Μαΐου 1995 προς την Πορτογαλική Δημοκρατία αιτιολογημένη γνώμη.

18 Η Πορτογαλική Κυβέρνηση απάντησε στην αιτιολογημένη γνώμη με έγγραφο της 7ης Σεπτεμβρίου 1995. Με το ως άνω έγγραφο, αναλάμβανε εκ νέου τη δέσμευση να μη κάνει χρήση, στα πλαίσια προσεχών ιδιωτικοποιήσεων, της δυνατότητας περιορισμού της συμμετοχής των κοινοτικών επενδυτών βάσει του νόμου 11/90. Περαιτέρω, υποστήριξε ότι το οριζόμενο με το νομοθετικό διάταγμα 380/93 καθεστώς εφαρμοζόταν αδιακρίτως της ιθαγενείας των επενδυτών και αποσκοπούσε στο να καταστήσει εφικτή την πραγματοποίηση των επιδιωκομένων με τις πράξεις επανιδιωτικοποιήσεως στόχων, σύμφωνα με το άρθρο 3 του νόμου 11/90.

19 Επειδή η Επιτροπή δεν έμεινε ικανοποιημένη από τις ως άνω απαντήσεις, αποφάσισε να ασκήσει ενώπιον του Δικαστηρίου την παρούσα προσφυγή.

Ισχυρισμοί και κύρια επιχειρήματα

20 Προκαταρκτικώς, η Επιτροπή διευκρινίζει ότι το σημαντικό εύρος των ενδοκοινοτικών επενδύσεων ώθησε ορισμένα κράτη μέλη στη λήψη μέτρων προς έλεγχο της καταστάσεως αυτής. Τα ως άνω μέτρα, θεσπιζόμενα στην πλειονότητά τους στα πλαίσια ιδιωτικοποιήσεων, υπάρχει κίνδυνος να μη συμβιβάζονται, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, με το κοινοτικό δίκαιο. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο εξέδωσε στις 19 Ιουλίου 1997 την ανακοίνωση σχετικά με ορισμένες νομικές πτυχές που αφορούν τις ενδοκοινοτικές επενδύσεις (ΕΕ C 220, σ. 15, στο εξής: ανακοίνωση του 1997).

21 Με την εν λόγω ανακοίνωση, η Επιτροπή ερμηνεύει ως προς το θέμα αυτό τις διατάξεις της Συνθήκης σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων και την ελευθερία εγκαταστάσεως, ιδίως όσον αφορά τις διαδικασίες γενικής εγκρίσεως ή το δικαίωμα αρνησικυρίας των δημοσίων αρχών.

22 Το σημείο 9 της ανακοινώσεως του 1997 έχει ως εξής:

«Όπως προκύπτει από την εξέταση των εχόντων περιοριστικό για τις ενδοκοινοτικές επενδύσεις χαρακτήρα μέτρων, τα εισάγοντα δυσμενείς διακρίσεις μέτρα (ήτοι τα ισχύοντα αποκλειστικά για τους επενδυτές που είναι υπήκοοι άλλου κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ενώσεως) κρίνονται ως ασυμβίβαστα με τα άρθρα 73 Β και 52 της Συνθήκης σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων και το δικαίωμα εγκαταστάσεως, εκτός αν εμπίπτουν στο πλαίσιο μιας από τις προβλεπόμενες στη Συνθήκη εξαιρέσεις. Σε ό,τι αφορά τα μη εισάγοντα δυσμενείς διακρίσεις μέτρα (ήτοι εκείνα που ισχύουν για τους ημεδαπούς και για τους υπηκόους άλλου κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ενώσεως), γίνονται δεκτά καθ' ο μέρος βασίζονται σε ορισμένα αντικειμενικά, σταθερά και δημοσιοποιούμενα κριτήρια και μπορούν να δικαιολογηθούν από επιτακτικούς λόγους γενικού συμφέροντος. Σε κάθε περίπτωση, πρέπει να τηρείται η αρχή της αναλογικότητας.»

23 Κατά την Επιτροπή, η επίδικη κανονιστική ρύθμιση δεν πληροί τις εξαγγελλόμενες με την ανακοίνωση του 1997 προϋποθέσεις.

24 Πρώτον, η επιβαλλόμενη στους επενδυτές που έχουν την ιθαγένεια άλλου κράτους μέλους απαγόρευση να αγοράζουν μεγαλύτερο από τον οριζόμενο αριθμό μετοχών σε ορισμένες πορτογαλικές επιχειρήσεις, δυνάμει του νομοθετικού διατάγματος 65/94, σε συνδυασμό με τον νόμο 11/90, εισάγει δυσμενή διάκριση σε βάρος των μονάδων άλλων κρατών μελών έναντι των πορτογαλικών μονάδων, κατά τρόπο ασυμβίβαστο με τα άρθρα 52 και 73 Β της Συνθήκης. Παρόμοιοι, εισάγοντες δυσμενή διάκριση, περιορισμοί γίνονται δεκτοί μόνον αν δικαιολογούνται εκ λόγων δημόσιας τάξεως, δημόσιας ασφαλείας ή δημόσιας υγείας, πράγμα που δεν συντρέχει, πάντως, εν προκειμένω.

25 Δεύτερον, η απορρέουσα από το νομοθετικό διάταγμα 380/93 υποχρέωση λήψεως προηγούμενης εγκρίσεως για την απόκτηση συμμετοχής που υπερβαίνει συγκεκριμένο επίπεδο σε πορτογαλική επιχείρηση δεν συνάδει περαιτέρω με τα άρθρα 52 και 73 Β της Συνθήκης.

26 Συγκεκριμένα, οι ως άνω εθνικές διατάξεις, μολονότι εφαρμόζονται αδιακρίτως, παρακωλύουν το δικαίωμα εγκαταστάσεως των υπηκόων άλλων κρατών μελών καθώς και την ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων εντός της Κοινότητας, καθ' ο μέτρο ενδέχεται να εμποδίζουν ή να καθιστούν λιγότερο ελκυστική την άσκηση των ως άνω ελευθεριών.

27 Κατά την Επιτροπή, οι διαδικασίες εγκρίσεως ή ασκήσεως ανακοπής δεν μπορούν να λογίζονται ως συμβατές με τις ως άνω ελευθερίες παρά μόνον αν εμπίπτουν στις κατά τα άρθρα 55 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 45 ΕΚ) καθώς και 56 και 73 Δ της Συνθήκης εξαιρέσεις ή αν δικαιολογούνται από επιτακτικούς λόγους γενικού συμφέροντος και συνδυάζονται με αντικειμενικά, σταθερά και δημοσιοποιούμενα κριτήρια, κατά τρόπον ώστε να περιορίζεται στο ελάχιστο δυνατόν η διακριτική ευχέρεια των εθνικών αρχών.

28 Οι επίδικες διατάξεις δεν πληρούν κανένα από τα εν λόγω κριτήρια, ενώ δεν πληρούνται ούτε οι προϋποθέσεις ισχύος των ως άνω παρεκκλίσεων. Εξάλλου, είναι αδύνατη η λυσιτελής επίκληση του άρθρου 222 της Συνθήκης εν προκειμένω. Η ως άνω διάταξη σημαίνει απλώς ότι κάθε κράτος μέλος έχει τη δυνατότητα να ρυθμίζει, όπως αυτό το αντιλαμβάνεται, το καθεστώς ιδιοκτησίας των επιχειρήσεων, τηρώντας, πάντως, τις αναγνωριζόμενες από τη Συνθήκη θεμελιώδεις ελευθερίες.

29 Η Πορτογαλική Κυβέρνηση αμφισβητεί τη φερόμενη παράβαση. Όσον αφορά, πρώτον, την επιβληθείσα στους υπηκόους άλλου κράτους μέλους επενδυτές απαγόρευση να αγοράζουν περισσότερες από συγκεκριμένο αριθμό μετοχών σε ορισμένες πορτογαλικές επιχειρήσεις, δυνάμει του νομοθετικού διατάγματος 65/94, σε συνδυασμό με τον νόμο 11/90, η Πορτογαλική Κυβέρνηση ισχυρίζεται, αν και παραδέχεται ότι επί της αρχής συντρέχει η φερόμενη παράβαση, ότι ανέλαβε πολι-

τική δέσμευση από το 1994 να μη κάνει χρήση των εξουσιών που της απονέμουν οι ως άνω διατάξεις. Εξάλλου, δυνάμει του αμέσου αποτελέσματος και της υπεροχής του κοινοτικού δικαίου, η ερμηνεία που πρέπει εν πάση περιπτώσει να αποδίδεται στις ως άνω διατάξεις έγκειται στο ότι στοχεύουν αποκλειστικά τους επενδυτές που δεν είναι υπήκοοι της Κοινότητας.

30 Όσον αφορά, δεύτερον, την απορρέουσα από το νομοθετικό διάταγμα 380/93 υποχρέωση λήψεως προηγουμένης εγκρίσεως για την κτήση συμμετοχής που υπερβαίνει ορισμένο επίπεδο σε πορτογαλική επιχείρηση, πρόκειται για καθεστώς γενικής εφαρμογής έναντι όλων των πιθανών επενδυτών — ημεδαπών, κοινοτικών ή αλλοδαπών — ώστε να μη συντρέχει οποιοσδήποτε περιορισμός ή δυσμενής διάκριση λόγω ιθαγενείας.

31 Εν πάση περιπτώσει, επιτακτικοί λόγοι γενικού συμφέροντος δικαιολογούν το υφιστάμενο καθεστώς. Το νομοθετικό διάταγμα 380/93 έχει ως στόχο να επιτρέψει στην Πορτογαλική Δημοκρατία, οσάκις επανιδιωτικοποιεί σταδιακώς μια επιχείρηση, να μεριμνά, εν ονόματι της προασπίσεως του γενικού συμφέροντος, ώστε να μη διακυβεύονται κατά τη διάρκεια της πράξεως οι επιδιωκόμενοι με την επανιδιωτικοποίηση στόχοι οικονομικής πολιτικής. Ανάλογα με τις πράξεις, οι στόχοι αυτοί ενδέχεται να είναι είτε η επιλογή στρατηγικού εταίρου, ενόψει της διεθνοποιήσεως της επιχειρήσεως, είτε η ενίσχυση της ανταγωνιστικής διαρθρώσεως της επίδικης αγοράς, είτε ο εκσυγχρονισμός και η ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των μέσων παραγωγής.

32 Εξάλλου, η Πορτογαλική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι θα ήταν ανεπίτρεπτο ένα κράτος μέλος να μην μπορεί να κινήσει διαδικασία επανιδιωτικοποιήσεως παρεμβαίνοντας με τα ενδεδειγμένα μέσα, στα πλαίσια της τηρήσεως των γενικών διατάξεων της Συνθήκης, προκειμένου να προασπίσει το οικονομικό συμφέρον του. Το συμφέρον αυτό συνιστά επιτακτικό λόγο γενικού συμφέροντος.

33 Επίσης, πληρούται το κριτήριο της αναλογικότητας. Συγκεκριμένα, η εκτίμηση των πράξεων περί τροποποιήσεως της διαρθρώσεως των μετοχών συνιστά ενδεδειγμένο μέσο για την επίτευξη του επιδιωκόμενου στόχου.

34 Ως προς την αναγκαιότητα του ως άνω καθεστώτος, η Πορτογαλική Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι ισχύει ενόσω διαρκεί η πράξη επανιδιωτικοποιήσεως και αφορά αποκλειστικά τις σημαντικές συμμετοχές, ήτοι εκείνες που απονέμουν περισσότερο από το 10 % των δικαιωμάτων ψήφου.

35 Επί πλέον, οι εκδιδόμενες από τον Υπουργό Οικονομικών, δυνάμει του νομοθετικού διατάγματος 380/93, αποφάσεις επιδέχονται έλεγχο μέσω ένδικης προσφυγής, οπότε μπορούν, κατά περίπτωση, να κηρυχθούν άκυρες.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

Επί του άρθρου 73 Β της Συνθήκης

36 Προκαταρκτικώς, επιβάλλεται η υπόμνηση ότι το άρθρο 73 Β, παράγραφος 1, της Συνθήκης υλοποιεί την ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων μεταξύ των κρατών μελών και μεταξύ των κρατών μελών και των τρίτων χωρών. Προς τούτο, ορίζει, στο πλαίσιο των διατάξεων του κεφαλαίου της Συνθήκης «Κεφάλαια και πληρωμές», ότι απαγορεύεται οποιοσδήποτε περιορισμός των κινήσεων κεφαλαίων μεταξύ κρατών μελών και μεταξύ κρατών μελών και τρίτων χωρών.

37 Καίτοι η Συνθήκη δεν δίδει τους ορισμούς των εννοιών των κινήσεων κεφαλαίων και πληρωμών, δεν αμφισβητείται ότι η οδηγία 88/361, από κοινού με την ονοματολογία που είναι προσαρτημένη ως παράρτημά της, έχει ενδεικτική αξία για τον ορισμό της εννοίας των κινήσεων κεφαλαίων (βλ. απόφαση της 16ης Μαρτίου 1999 στην υπόθεση C-222/97, Trummer και Mayer, Συλλογή 1999, σ. I-1661, σκέψεις 20 και 21).

38 Πράγματι, τα σημεία I και III της επαναλαμβανόμενης στο παράρτημα I της οδηγίας 88/361 ονοματολογίας, καθώς και οι εκεί παρατιθέμενες επεξηγηματικές σημειώσεις αναφέρουν ότι η άμεση επένδυση υπό μορφή συμμετοχής σε επιχείρηση διά της κατοχής μετοχών, καθώς και η απόκτηση τίτλων στην κεφαλαιαγορά συνιστούν κινήσεις κεφαλαίων κατά την έννοια του άρθρου 73 Β της Συνθήκης. Δυνάμει των ανωτέρω επεξηγηματικών σημειώσεων, η άμεση επένδυση, ειδικότερα, χαρακτηρίζεται από τη δυνατότητα πραγματικής συμμετοχής στη διαχείριση μιας εταιρίας και στον έλεγχό της.

39 Ενόψει των προεκτεθέντων, πρέπει να εξεταστεί αν, επιβάλλοντας, αφενός, στους επενδυτές που έχουν την ιθαγένεια άλλου κράτους μέλους την απαγόρευση να αποκτούν μεγαλύτερο από συγκεκριμένο αριθμό μετοχών σε ορισμένες πορτογαλικές επιχειρήσεις και, αφετέρου, εξαρτώντας από την προηγούμενη έγκριση της Πορτογαλικής Δημοκρατίας την απόκτηση συμμετοχής που υπερβαίνει δεδομένο επίπεδο σε ορισμένες πορτογαλικές επιχειρήσεις, η επίδικη κανονιστική ρύθμιση συνιστά περιορισμό επί των κινήσεων κεφαλαίων μεταξύ των κρατών μελών.

40 Ως προς την απαγόρευση οι έχοντες την ιθαγένεια άλλου κράτους μέλους επενδυτές να αποκτούν μεγαλύτερο από τον οριζόμενο αριθμό μετοχών σε ορισμένες πορτογαλικές επιχειρήσεις, είναι δεδομένο, άλλωστε δεν το αμφισβητεί ούτε η Πορτογαλική Κυβέρνηση ότι πρόκειται για άνιση μεταχείριση υπηκόων άλλων κρατών μελών, περιοριστική της ελεύθερης κυκλοφορίας των κεφαλαίων. Η Πορτογαλική Κυβέρνηση δεν προβάλλει συναφώς δικαιολογίες. Πάντως, ισχυρίζεται ότι ανέλαβε την πολιτική δέσμευση να μη κάνει χρήση των εξουσιών που της απονέμουν οι επίδικες διατάξεις και ότι, εν πάση περιπτώσει, το άμεσο αποτέλεσμα και η υπεροχή του κοινοτικού δικαίου έχουν ως συνέπεια ότι η ερμηνεία που πρέπει να δίδεται στις οικείες διατάξεις σημαίνει ότι αφορούν αποκλειστικώς τους επενδυτές που δεν είναι υπήκοοι της Κοινότητας.

41 Το επιχείρημα αυτό της Πορτογαλικής Κυβερνήσεως είναι απορριπτέο. Πράγματι, κατά πάγια νομολογία, το ασυμβίβαστο εθνικών διατάξεων με τις διατάξεις της Συνθήκης, έστω και άμεσης εφαρμογής, δεν μπορεί να αρθεί οριστικά παρά με εσωτερικές διατάξεις δεσμευτικού χαρακτήρα που έχουν την ίδια νομική ισχύ με τις διατάξεις που πρέπει να τροποποιηθούν. Απλές διοικητικές πρακτικές, δυνάμενες ως εκ της φύσεώς τους να τροποποιούνται κατά το δοκούν από τη διοίκηση και στερούμενες προσήκουσας δημοσιότητας, δεν μπορούν να θεωρηθούν ότι συνιστούν έγκυρη εκπλήρωση των απορρεουσών από τη Συνθήκη υποχρεώσεων, λόγω του ότι διατηρούν, για τα ενδιαφερόμενα υποκείμενα δικαίου, κατάσταση αβεβαιότητας ως προς την έκταση των δικαιωμάτων που τους παρέχει η Συνθήκη (βλ., ιδίως, αποφάσεις της 26ης Οκτωβρίου 1995, C-151/94, Επιτροπή κατά Λουξεμβούργου, Συλλογή 1995, σ. I-3685, σκέψη 18, και της 9ης Μαρτίου 2000, C-358/98, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλογή 2000, σ. I-1255, σκέψη 17).

42 Επομένως, όσον αφορά την απαγόρευση που επιβάλλεται στους έχοντες την ιθαγένεια άλλου κράτους μέλους επενδυτές να αποκτούν μεγαλύτερο από τον οριζόμενο αριθμό μετοχών σε ορισμένες πορτογαλικές επιχειρήσεις, αποδεικνύεται η παράβαση του άρθρου 73 Β της Συνθήκης.

43 Ως προς την υποχρέωση λήψεως προηγουμένης αδείας εκ μέρους της Πορτογαλικής Δημοκρατίας σε σχέση με την απόκτηση συμμετοχής σε ορισμένες πορτογαλικές επιχειρήσεις υπερβαίνουσας συγκεκριμένο επίπεδο, η Πορτογαλική Κυβέρνηση, αν και αποδέχεται κατ' αρχήν ότι οι απορρέοντες από την επίδικη κανονιστική ρύθμιση περιορισμοί εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της ελεύθερης κυκλοφορίας των κεφαλαίων, ισχυρίζεται ότι η ως άνω ρύθμιση εφαρμόζεται αδιακρίτως τόσον επί των ημεδαπών όσον και επί των υπηκόων άλλων κρατών μελών μετόχων. Επομένως, δεν πρόκειται για μεταχείριση που εισάγει δυσμενή διάκριση ή που είναι ιδιαιτέρως περιοριστική έναντι των υπηκόων άλλων κρατών μελών.

44 Το ως άνω επιχείρημα είναι απορριπτέο. Πράγματι, το άρθρο 73 Β της Συνθήκης απαγορεύει εν γένει τους περιορισμούς επί των κινήσεων των κεφαλαίων μεταξύ των κρατών μελών. Η οικεία απαγόρευση βαίνει πέραν της καταργήσεως τυχόν άνισης μεταχειρίσεως, σε επίπεδο χρηματαγορών, των επιχειρηματιών λόγω της ιθαγενείας τους.

45 Η επίδικη κανονιστική ρύθμιση είναι ικανή, έστω και αν δεν δημιουργεί άνιση μεταχείριση, να παρεμποδίζει την κτήση μετοχών των οικείων επιχειρήσεων και να αποτρέπει τους επενδυτές άλλων κρατών μελών να τοποθετούν τα κεφάλαιά τους στις ως άνω επιχειρήσεις. Ως εκ τούτου, είναι ικανή να καταστήσει κενή περιεχομένου την ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων (βλ., συναφώς, αποφάσεις της 14ης Δεκεμβρίου 1995, C-163/94, C-165/94 και C-250/94, Sanz de Lera κ.λπ., Συλλογή 1995, σ. I-4821, σκέψη 25, και της 1ης Ιουνίου 1999, C-302/97, Konle, Συλλογή 1999, σ. I-3099, σκέψη 44).

46 Υπό τις περιστάσεις αυτές, επιβάλλεται η εκτίμηση ότι η επίδικη ρύθμιση συνιστά περιορισμό επί των κινήσεων των κεφαλαίων κατά την έννοια του άρθρου 73 Β της Συνθήκης. Επομένως, πρέπει να εξεταστεί αν και υπό ποίες προϋποθέσεις μπορεί να γίνει δεκτή τυχόν δικαιολόγηση του ως άνω περιορισμού.

47 Όπως προκύπτει και από την ανακοίνωση του 1997, δεν μπορεί να μη λαμβάνονται υπόψη οι ανησυχίες που ενδέχεται, ανάλογα με τις περιστάσεις, να δικαιολογούν το γεγονός ότι τα κράτη μέλη εξακολουθούν να ασκούν ως ένα βαθμό επίδραση επί των αρχικώς δημοσίων και ακολούθως ιδιωτικοποιημένων επιχειρήσεων οσάκις οι ως άνω επιχειρήσεις δρουν σε στρατηγικούς τομείς ή σε τομείς υπηρεσιών γενικού συμφέροντος (βλ. τις εκδοθείσες αυθημερόν αποφάσεις επί των υποθέσεων C-483/99, Επιτροπή κατά Γαλλίας, σκέψη 43, Συλλογή 2002, σ. I-4781, και C-503/99, Επιτροπή κατά Βελγίου, σκέψη 43, Συλλογή 2002, σ. I-4809).

48 Πάντως, οι ως άνω ανησυχίες δεν παρέχουν στα κράτη μέλη την ευχέρεια, επικαλούμενα τα καθεστώτα τους ιδιοκτησίας, όπως αυτά προβλέπονται στο άρθρο 222 της Συνθήκης, να δικαιολογούν την παρεμβολή εμποδίων στις προβλεπόμενες από τη Συνθήκη ελευθερίες, τα οποία προκύπτουν από αφορών τις ιδιωτικοποιούμενες επιχειρήσεις καθεστώς διοικητικής εγκρίσεως. Πράγματι, όπως προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου (προαναφερθείσα απόφαση Konle, σκέψη 38), το άρθρο αυτό δεν έχει ως αποτέλεσμα τα ισχύοντα εντός των κρατών μελών καθεστώτα ιδιοκτησίας να εκφεύγουν των θεμελιωδών κανόνων της Συνθήκης.

49 Ως θεμελιώδης αρχή της Συνθήκης, η ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων μπορεί να περιοριστεί από εθνική κανονιστική ρύθμιση μόνον αν αυτή δικαιολογείται από τους προβλεπόμενους στο άρθρο 73 Δ της Συνθήκης ΕΚ, παράγραφος 1, λόγους ή από επιτακτικούς λόγους γενικού συμφέροντος και εφόσον εφαρμόζεται σε κάθε πρόσωπο ή επιχείρηση που ασκεί δραστηριότητες στο έδαφος του κράτους μέλους υποδοχής. Επί πλέον, για να δικαιολογείται υπό την έννοια αυτή, η εθνική κανονιστική ρύθμιση πρέπει να είναι πρόσφορη για τη διασφάλιση της υλοποιήσεως του στόχου που επιδιώκει και να μη βαίνει πέραν του αναγκαίου για την επίτευξή του μέτρου, ώστε να ανταποκρίνεται στο κριτήριο της αναλογικότητας (βλ., υπό την έννοια αυτή, προαναφερθείσα απόφαση Sanz de Lera κ.λπ., σκέψη 23, και απόφαση της 14ης Μαρτίου 2000, C-54/99, Église de scientologie, Συλλογή 2000, σ. I-1335, σκέψη 18).

50 Όσον αφορά το καθεστώς της εκ των προτέρων διοικητικής εγκρίσεως, όπως εν προκειμένω, το Δικαστήριο έκρινε ήδη ότι οφείλει να είναι αναλογικό σε σχέση με τον επιδιωκόμενο σκοπό, ήτοι ο ίδιος στόχος να μην μπορεί να επιτευχθεί με λιγότερο περιοριστικά μέτρα ιδίως μέσω συστήματος εκ των υστέρων δηλώσεων (βλ., υπό την έννοια αυτή, προαναφερθείσα απόφαση Sanz de Lera κ.λπ., σκέψεις 23 έως 28, προαναφερθείσα απόφαση Konle, σκέψη 44, και απόφαση της 20ής Φεβρουαρίου 2001, C-205/99, Analir κ.λπ., Συλλογή 2001, σ. I-1271, σκέψη 35). Το σύστημα αυτό πρέπει να βασίζεται σε αντικειμενικά κριτήρια, μη εισάγοντα διακρίσεις και εκ των προτέρων γνωστά στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις, και οποιοσδήποτε πλήττεται από περιοριστικό μέτρο της μορφής αυτής πρέπει να μπορεί να διαθέτει μέσο ένδικης προστασίας (προαναφερθείσα απόφαση Analir κ.λπ., σκέψη 38).

51 Ενόψει των προεκτεθέντων, επιβάλλεται η εξέταση των δικαιολογιών που προβάλλει η Πορτογαλική Κυβέρνηση.

52 Όσον αφορά την προάσπιση του οικονομικού συμφέροντος της Πορτογαλικής Δημοκρατίας, επιβάλλεται η υπόμνηση ότι, εκτός των απαριθμούμενων στο άρθρο 73 Δ, παράγραφος 1, της Συνθήκης λόγων, οι οποίοι αφορούν ιδίως το φορολογικό δίκαιο, δεν επιτρέπεται δικαιολογία αρυόμενη από γενικό οικονομικό συμφέρον του κράτους μέλους. Πράγματι, κατά πάγια νομολογία, λόγοι οικονομικής φύσεως σε καμία περίπτωση δεν μπορούν να χρησιμεύσουν ως δικαιολογία για την επιβολή απαγορευομένων από τη Συνθήκη εμποδίων (βλ., όσον αφορά την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, απόφαση της 9ης Δεκεμβρίου 1997, C-265/95,

Επιτροπή κατά Γαλλίας, Συλλογή 1997, σ. I-6959, σκέψη 62, και, όσον αφορά την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών, απόφαση της 5ης Ιουνίου 1997, C-398/95, SETTG, Συλλογή 1997, σ. I-3091, σκέψη 23). Η ίδια συλλογιστική ισχύει και για τους διαλαμβανομένους στο άρθρο 3 του νόμου 11/90 στόχους οικονομικής πολιτικής, καθώς και για τους στόχους στους οποίους αναφέρθηκε η Πορτογαλική Κυβέρνηση στο πλαίσιο της παρούσας δίκης, ήτοι στην επιλογή στρατηγικού εταίρου, στην ενίσχυση της ανταγωνιστικής διαρθρώσεως της σχετικής αγοράς, καθώς και στον εκσυγχρονισμό και την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των μέσων παραγωγής. Τα συμφέροντα αυτά δεν μπορούν να αποτελούν έγκυρη δικαιολογία για την επιβολή περιορισμών στη συγκεκριμένη θεμελιώδη ελευθερία.

53 Επομένως, όσον αφορά την υποχρέωση λήψεως εκ των προτέρων εγκρίσεως της Πορτογαλικής Δημοκρατίας για την κτήση συμμετοχής σε ορισμένες πορτογαλικές επιχειρήσεις υπερβαίνουσας δεδομένο επίπεδο, αποδεικνύεται η παράβαση του άρθρου 73 Β της Συνθήκης.

54 Ενόψει του συνόλου των προεκτεθέντων, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η Πορτογαλική Δημοκρατία, θεσπίζοντας και διατηρώντας σε ισχύ τις επίδικες διατάξεις, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 73 Β της Συνθήκης.

Επί των άρθρων 52, 56, 58 και 221 της Συνθήκης

55 Η Επιτροπή ζητεί περαιτέρω να αναγνωριστεί παράβαση των άρθρων 52, 56, 58 και 221 της Συνθήκης, ήτοι των κανόνων της περί της ελευθερίας εγκαταστάσεως στον βαθμό που αφορούν τις επιχειρήσεις.

56 Συναφώς, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι, στον βαθμό που η επίδικη κανονιστική ρύθμιση εμπεριέχει περιορισμούς της ελευθερίας εγκαταστάσεως, αυτοί είναι η άμεση συνέπεια των εξετασθέντων ανωτέρω εμποδίων στην ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων, με τα οποία συνδέονται αρρήκτως. Ως εκ τούτου, λόγω της διαπιστώσεως της παραβάσεως του άρθρου 73 Β της Συνθήκης παρέλκει η εξέταση κεχωρισμένως των επιδίκων μέτρων υπό το φως των κανόνων της Συνθήκης που αφορούν την ελευθερία εγκαταστάσεως.

Επί των άρθρων 221 έως 231 της Πράξεως Προσχωρήσεως

57 Η Επιτροπή καλεί περαιτέρω το Δικαστήριο να διαπιστώσει ότι η θέσπιση και διατήρηση σε ισχύ της επίδικης κανονιστικής ρυθμίσεως συνιστούν παράβαση των άρθρων 221 έως 231 της Πράξεως Προσχωρήσεως. Πάντως, κατά τη θεμελίωση της προσφυγής της, δεν διευκρινίζει σε τι συνίσταται η ως άνω παράβαση.

58 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι οι οικείες διατάξεις της Πράξεως Προσχωρήσεως εγκαθιδρύουν έναντι των αμέσων επενδυτών μεταβατικό καθεστώς το οποίο έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 1989. Στον βαθμό που η επίδικη εθνική κανονιστική ρύθμιση θεσπίστηκε εξ ολοκλήρου μετά την ως άνω ημερομηνία, δεν νοείται ότι παραβιάζει μεταβατικό καθεστώς που εξήντλησε τα αποτελέσματά του.

59 Επομένως, επιβάλλεται η απόρριψη του αιτήματος της Επιτροπής για τη διαπίστωση παραβάσεως των άρθρων 221 έως 231 της Πράξεως Προσχωρήσεως.

Επί των δικαστικών εξόδων

60 Σύμφωνα με το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρξε σχετικό αίτημα του αντιδίκου. Δεδομένου ότι η Επιτροπή ζήτησε την καταδίκη της Πορτογαλικής Δημοκρατίας, αυτή δε ηττήθηκε στα βασικά σημεία, επιβάλλεται η καταδίκη της στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

αποφασίζει:

1) Η Πορτογαλική Δημοκρατία, θεσπίζοντας και διατηρώντας σε ισχύ τον νόμο 11/90, της 5ης Απριλίου 1990, νόμο-πλαίσιο περί των ιδιωτικοποιήσεων, και ειδικότερα το άρθρο 13, παράγραφος 3, αυτού, τα εκδοθέντα μεταγενέστερα σε εκτέλεση του ως άνω νόμου νομοθετικά διατάγματα περί ιδιωτικοποιήσεως των επιχειρήσεων, καθώς και τα νομοθετικά διατάγματα 380/93, της 15ης Νοεμβρίου 1993, και 65/94, της 28ης Φεβρουαρίου 1994, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 73 Β της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 56 ΕΚ).

2) Απορρίπτει την προσφυγή κατά τα λοιπά.

3) Καταδικάζει την Πορτογαλική Δημοκρατία στα δικαστικά έξοδα.

Rodríguez Iglesias	Jann	Colneric
von Bahr	Gulmann	Edward
La Pergola	Puissochet	Schintgen
Σκουρής	Cunha Rodrigues	

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 4 Ιουνίου 2002.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος

G. C. Rodríguez Iglesias